

Lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta

Suvi Seppälä

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta

Suvi Seppälä
Sosionomi
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2021

Suvi Seppälä

Lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta

Vuosi 2021

Sivumäärä 39

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Perhekuntoutuskeskus Lausteen Palvelukeskus Telakka-hankkeen kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä asiakkaiden kokemuksia hankkeen toiminnasta, ja sitä kautta hankkia palautetta ja kehittämisideoita hankkeelle sekä arvioida hanketta. Lisäksi tarkoituksena oli luoda hankkeen toiminnasta uutta aineistoa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostui lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon asiakkuuteen, osallisuuteen ja syrjäytymiseen, koulunkäynnin tukemiseen ja työllistymiseen liittyvistä kysymyksistä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastattelut toteutettiin Palvelukeskus Telakan tiloissa marraskuussa 2021 yksilöhaastatteluina. Haastatteluihin osallistui kuusi Palvelukeskus Telakan toimintaan osallistunutta nuorta. Haastatteluaineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Tuloksista nousi selkeästi esiin se, että haastatellut nuoret olivat hyvin tyytyväisiä Palvelukeskus Telakan toimintaan. He kokivat saavansa Palvelukeskus Telakalta tukea muun muassa koulunkäyntiin sekä työelämän asioihin. Palvelukeskus Telakan toiminnan koettiin tuovan sisältöä arkipäiviin ja olevan paikka, jossa on muun muassa hyvän ilmapiirin vuoksi mukava käydä. Palvelukeskus Telakan palvelukokonaisuus näyttyy haastattelujen valossa onnistuneena, sillä nuoret eivät kokeneet suurille muutoksille olevan tarvetta. Suurimpana kehittämisen tarpeena esiin nousi erilaisten ryhmätoimintojen määrän lisääminen sekä sisältöjen monipuolistaminen, sillä nykyinen määrä koettiin hieman vähäiseksi.

Asiasanat: lastensuojelu, osallisuus, syrjäytymisen ehkäisy, koulunkäynnin tukeminen, työllistyminen

Suvi Seppälä

**Experiences of Young People with a Child Welfare Background from the Palvelukeskus
Telakka**

Year	2021	Pages	39
------	------	-------	----

This Bachelor´s thesis was carried out in cooperation with Palvelukeskus Telakka which is a project of family rehabilitation center Lauste. The aim of the thesis was to gather customers' experiences of the project's activities, and thereby to obtain feedback and development ideas for the project and to evaluate it. In addition, the purpose was to create new data on the project's activities.

The theoretical framework of the thesis consists of child welfare substitute care and aftercare, inclusion, exclusion and support for schooling and employment. The thesis was carried out as a qualitative research. Research material was collected through thematic interviews. The interviews were implemented at the Palvelukeskus Telakka's premises in November 2021 as individual interviews. Six youths participated in the interview. The interview material was analyzed using content analysis method.

It was clear from the results that the youths who participated in the interviews were really pleased with the operations of the Palvelukeskus Telakka. They felt that they received support from the Palvelukeskus Telakka for things like schooling and working life. The operations of the Palvelukeskus Telakka were felt to bring content to everyday life and to be a place where it is convenient to visit due to, among other things, a good atmosphere. Palvelukeskus Telakka's service package seems to be successful in the light of the interviews, as the interviewed youth did not feel the need for major changes. The greatest need for development was to increase the number of different group activities and to diversify their content, as the current amount was perceived to be slightly small.

Keywords: child welfare, participation, preventing exclusion, support of schooling, employment

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Palvelukeskus Telakka	7
3	Lastensuojelun sijais- ja jälkihuolto.....	9
3.1	Lastensuojelun lähtökohtia	9
3.2	Sijaishuolto.....	10
3.3	Jälkihuolto	10
4	Nuorten osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy.....	11
4.1	Nuorten osallisuuden ja syrjäytymisen määrittelyä	11
4.2	Keinoja osallisuuden, koulunkäynnin ja työllistymisen tukemiseen	14
4.2.1	Nuorisotyö, nuorisotakuu ja työpajatoiminta	14
4.2.2	Työ- ja työhönvalmennus.....	15
4.2.3	Yksilö- ja ryhmävalmennus.....	16
4.2.4	Työ- ja koulutuskokeilut.....	17
5	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus	17
5.1	Tarkoitus ja tavoitteet	18
5.2	Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu	18
5.3	Luotettavuus.....	19
5.4	Tutkimusetiikka	20
6	Tutkimustulokset	21
6.1	Palvelukeskus Telakalle hakeutuminen ja siellä käyminen.....	22
6.2	Palvelukeskus Telakan vaikutus nuorten elämään.....	23
6.3	Palvelukeskus Telakan toimintaan vaikuttaminen.....	24
6.4	Palvelukeskus Telakan kehittäminen	25
6.5	Haastattelun tulosten yhteenveto	25
7	Johtopäätökset ja pohdinta.....	26
	Lähteet.....	31
	Kuviot	34
	Liitteet	35

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheen valinta lähti kiinnostuksesta lastensuojelun asiakkaisiin. Perhekuntoutuskeskus Lauste ry:n kautta löysin heidän hankkeensa Palvelukeskus Telakan. Palvelukeskus Telakka on aloittanut toimintansa vuonna 2020, ja sen toiminta on tarkoitettu 16-25-vuotiaille varsinaissuomalaisille nuorille, jotka ovat lastensuojelun sijais- tai jälkihuollon asiakkaita. Palvelukeskus Telakan kautta nuoren on mahdollista saada tukea ja valmennusta yksilöllisten tarpeiden mukaan maksuttomasti ja matalalla kynnyksellä esimerkiksi työllistymiseen sekä opintojen suorittamiseen. Palvelukeskus Telakka tarjoaa muun muassa kuntouttavaa työvalmennusta, työ- ja koulutuskokeiluja, tukea opintojen suorittamiseen, elämänhallintataitoja tukevaa pienryhmätyöskentelyä sekä vertaistymätoimintaa. (Lauste 2021.)

Opinnäytetyössäni tutkin lastensuojelun asiakkaiden kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta erityisesti osallisuuden, koulunkäynnin tukemisen, työllistymisen sekä syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmista. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunnossa kerrotaan, että erityisesti täysi-ikäistyvät, ilman koulutus- tai työpaikkaa jääneet nuoret ovat vaarassa syrjäytyä, ja heidän olisi tärkeää saada yksilöllistä tukea ja palveluita yhdestä paikasta (MLL 2019). Monella lastensuojelun asiakkaalla koulumenestys ja motivaatio on heikko, ja tämä vaikuttaa työllistymiseen sekä jatkokoulutukseen hakeutumiseen (Harkko, Lehikoinen, Lehto & Ala-Kauhaluoma 2016, 79). Palvelukeskus Telakan kaltainen toiminta tarjoaa apua ja tukea itsenäistymisen kynnyksellä oleville nuorille, ja palvelun kehittämiseksi heidän kokemuksiaan on tärkeää tutkia.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkielma, jossa teemahaastattelujen kautta keräsin aineistoa palvelun käyttäjiltä, eli nuorilta, analysointia varten. Saadakseni kokonaiskuvan hankkeesta vietin aikaa noin kahdeksan viikon ajan Palvelukeskus Telakalla tutustuen siellä käyviin nuoriin ja osallistuen toimintaan. Laadullisen tutkimusmenetelmän keinoin tutkittavasta aiheesta on mahdollista saada syvälinen katsaus ja hyvä kokonaiskuva. Laadullinen tutkimus sopii hyvin myös uuden materiaalin tuottamiseen. (ks. Kananen 2010, 40.) Teemahaastattelujen kautta oli mielenkiintoista päästä selvittämään, miten nuoret kokivat Palvelukeskus Telakan vaikuttavan tai vaikuttaneen esimerkiksi heidän koulunkäyntiinsä, työllistymiseensä, elämänhallintataitoihinsa tai tulevaisuuden näkymiinsä. Opinnäytetyöni tietoperusta käsittelee lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon asiakkuutta, nuorten osallisuutta ja sen vahvistamista, syrjäytymisen ehkäisyä sekä keinoja koulunkäynnin ja työllistymisen tukemiseen. Avaan myös Palvelukeskus Telakan toimintaa opinnäytetyöni teoriaosuudessa.

2 Palvelukeskus Telakka

Perhekuntoutuskeskus Lauste ry on voittoa tavoittelematon palveluntuottaja, joka tarjoaa muun muassa sosiaalihuollon ja lastensuojelun avohuollon, laitosperekuntoutuksen, sijais- huollon ja itsenäistyvien nuorten palveluita sekä koulukodin kuntouttavaan opetukseen eri-koistunutta perusopetusta. Palvelukeskus Telakka on Perhekuntoutuskeskus Lausteen hanke, jonka palvelut on tarkoitettu 16-25-vuotiaille Turun seudun kunnissa asuville sijais- ja jälki- huollossa oleville nuorille, jotka suorittavat peruskoulua tai tarvitsevat erityistä tukea itsenäiseen elämään siirtymisessä. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama vuodesta 2020 vuoteen 2023, ja yhteistyökumppaneina toimivat Kaarinan, Liedon, ja Raision kunnat, Turun kaupunki, Turun yliopisto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Turun Ammattiopistosäätiö, Raision seudun koulutuskuntayhtymä Raseko sekä Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-Sampo-hanke. (Hankesuunnitelma 2020.)

Hankkeen tavoitteena on intensiivisesti ja yksilöllisesti tukea nuoren hyvinvointia ja elämänhallintataitoja, ehkäistä syrjäytymistä sekä parantaa nuoren koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. Lisäksi hankkeen tavoitteena on kehittää kokonaisvaltainen tukimalli ja palveluprosessi sijais- ja jälkihuollon toimenpiteiden sekä niiden seurannan ja arvioinnin tueksi, josta kunnat ja palveluntuottajat voisivat hyötyä myös hankkeen jälkeen. Vastaavanlaista palvelukokonaisuutta itsenäistymisessä yksilöllistä tukea tarvitseville nuorille ei ole. Palvelukeskus Telakan toiminta ei ole sidoksissa Perhekuntoutuskeskus Lausteen sijaishuollon asiakkuuteen tai asiakasprosessiin, vaan perustuu vapaaehtoisuuteen ja on avoin myös muille nuorille. (Hankesuunnitelma 2020.)

Palvelukeskus Telakalla jokaiselle nuorelle rakennetaan yksilöllinen palveluprosessi, joka koostuu erilaisista toimintamoduuleista. Palveluprosessi tarkoittaa vähintään viiden kerran tapaamisia, kolmen kuukauden mittaista yhteistyösuhdetta tai prosessia, joka kestää koko hankkeen ajan. Hankkeen moduuleihin kuuluu yhtenä koulutuksen ja opiskelun tuki, joka tarkoittaa tukea peruskoulun loppuun saattamisessa sekä jatko-opintoihin hakeutumisessa. Nuori saa Palvelukeskus Telakalta aktiivista tukea koulunkäyntiin, ja voi mahdollisesti suorittaa opintonsa esimerkiksi näyttötutkintona, joustavasti omien voimavarojensa mukaan tai osallistua koulutuskokeiluun. (Hankesuunnitelma 2020.) Koulutuskokeilun kautta nuori voi kymmenen päivän ajan tutustua oppilaitokseen sekä koulutuksen sisältöön ja sen vaatimuksiin (Tie työelämään 2021).

Toinen hankkeen moduuleista pitää sisällään elämänhallinnan ja henkisen hyvinvoinnin tuen, jolla pyritään ehkäisemään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä mahdollistamalla nuoren tutustumisen muihin vertaisasemassa oleviin nuoriin. Tarkoituksena on edistää nuoren omaa toimijuutta ja elämänhallintataitoja erilaisia tietoja ja taitoja kartuttaen, jotta valmiudet itsenäiseen elämään ja taloudenhallintaan vahvistuvat. (Hankesuunnitelma 2020.)

Hankkeen kolmannessa moduulissa edistetään nuoren työelämään tutustumista ja työllistymistä työssä oppimisen ja työvalmennuksen keinoin. Nuoret voivat osallistua Palvelukeskus Telakalla esimerkiksi kiinteistöhuollon ja kahvilan työtehtäviin. Tarkoituksena on lisätä nuoren työelämävalmiuksia ja tunnistaa tämän ammatillisia vahvuuksia sekä työllistymistä edistäviä ja rajoittavia tekijöitä. (Hankesuunnitelma 2020.)

Palvelukeskus Telakan toiminnan neljänteen moduuliin kuuluu vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus. Vertaisryhmät ja kokemusasiantuntijat ovat tärkeässä roolissa kuntoutuksessa, sillä näin nuori saa itselleen selviytyjäyhteisön, johon kuuluu. Yhteisöllisyyden lisääntyessä myös osallisuus ja yhteiskuntaan vaikuttamisen tunne lisääntyvät, ja näin nuori pystyy vaikuttamaan esimerkiksi palveluiden kehittämiseen tuoden omaa ääntään kuuluviin. (Hankesuunnitelma 2020.)

Kuvio 1: Palvelukeskus Telakan toimintamoduulit

Hankkeen avulla tavoiteltavat tulokset ovat moninaiset. Nuoren hyvinvointi lisääntyy ja hän kykenee saamansa tuen ja palveluohjauksen avulla hankkimaan itselleen tarvittavat etuudet, asunnon ja muut palvelut, ja hänen elämänhallinnantunteensa vahvistuu. Elämänhallinnan tunteella tarkoitetaan sitä, että elämällä on päämäärä ja tarkoitus, osataan arvostaa itseä, koetaan, että omaan elämään on mahdollisuus vaikuttaa ja tiedetään, miten erilaisissa tilanteissa voi saada apua ja tukea. Hankkeen tuloksena nuori saa peruskoulun opinnot päätökseen

ja mahdollisesti hakeutuu jatkokoulutukseen. Tavoitteena myös on, että nuoren työllistymismahdollisuudet kasvavat tai hän työllistyy. Keskeisenä tuloksena on eriarvoisuuden ja syrjäytymisen riskin vähentyminen. (Hankesuunnitelma 2020.)

3 Lastensuojelun sijais- ja jälkihuolto

Palvelukeskus Telakan asiakasryhmä koostuu lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon asiakkaista (Hankesuunnitelma 2020). Tässä luvussa käsitelen lastensuojelun lähtökohtia, tarkoitusta sekä sijais- ja jälkihuollon asiakkuutta.

3.1 Lastensuojelun lähtökohtia

Lastensuojelun tarkoituksena on lastensuojelulain (417/2007) mukaan turvata lapsen oikeuksia. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun tavoitteena on pitää perhe yhtenäisenä, ja siksi ensisijaisesti käytetäänkin ehkäisevän lastensuojelun lisäksi avohuollon tukitoimia. Ehkäisevä lastensuojelu pitää sisällään tuen, jota tarjotaan esimerkiksi neuvolassa, päivähoitossa, koulussa tai muualla sosiaali- ja terveydenhuollossa, eikä se edellytä lastensuojelun asiakkuutta. Erilaisia lastensuojelun avohuollon tukitoimia ovat muun muassa kotipalvelu, vertaisryhmätoiminta, tukihenkilö tai -perhe sekä erilaiset taloudelliseen tilanteeseen ja asumiseen liittyvät tuet, kuten toimeentulotuki. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena esimerkiksi tuen tarvetta arvioitaessa tai kuntouttavaa perhehoitoa varten yhdessä hänen perheensä kanssa, tai tämän ollessa lapsen edun vastaista lyhytaikaisesti myös yksin. Avohuollon sijoitukset ovat kuitenkin vapaaehtoisia, ja niihin vaaditaan huoltajan ja yli 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä on tekemänsä palvelutarpeenarvioinnin perusteella todennut puutteita tai vaaratekijöitä lapsen kasvuolosuhteissa tai lapsen käytös on vaaraksi hänen itsensä kasvulle ja kehitykselle ja hän tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojelulaki määrittelee alle 18-vuotiaan lapseksi. Alle 25-vuotiailla lapsilla ja nuorilla on oikeus jälkihuoltoon. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) määritellään lastensuojelun asiakkaan olevan erityistä tukea tarvitseva lapsi. Lain tarkoituksena on muun muassa hyvinvoinnin, sosiaalisen turvallisuuden, asiakaskeskeisyyden, osallisuuden sekä hyvän kohtelun ja palvelun edistäminen ja turvaaminen, sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Viranomaisten on lain mukaan edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia, ehkäistävä ja poistettava epäkohtia kasvuolosuhteista sekä tarjottava riittäviä palveluita ja tukea heille sekä lapsiperheille. Sosiaalihuoltolaki kattaa laajan kirjon hyvinvoinnin ja oikeuksien osa-alueita, joihin liittyvistä palveluista lapset, nuoret ja heidän perheensä hyötyvät. Näitä ovat esimerkiksi perhetyö, kotipalvelu, kasvatus- ja

perheneuvonta, lastenvalvoja, laitospalvelut, päihde- ja mielenterveystyö sekä opiskeluhuollon kuraattoripalvelut. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

3.2 Sijaishuolto

Lasten sijaishuollolla tarkoitetaan lastensuojelulaissa (417/2007) hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella esimerkiksi perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla tarpeiden edellyttämällä tavalla silloin kun lapsi otetaan huostaan, sijoitetaan kiireellisesti tai on muuten lapsen edun mukaista. Perhehoitolaissa (263/2015) perhehoidon määritellään olevan perheen- ja kodinomaista hoitoa joko hoitajan tai hoidettavan kotona. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsi voi olla sijoitettuna myös kotonaan enintään kuuden kuukauden ajan, mikäli lapsen kotiin palaamista valmistellaan tai se on muuten tarpeellista.

Sijaishuollon tarkoituksena on taata lapselle turvallinen elinympäristö jossa on saatavilla luotettavia aikuisia, jotta hän voi traumaattisista kokemuksista ja vaikeuksista huolimatta tuntea iloa ja elämänsä merkitykselliseksi. Jokainen uusi sijoitus on lapselle raskas ja hämmentävä kokemus, joka synnyttää mitä erilaisempia tunteita. Kiinnittyminen sijaishuoltopaikkaan on tärkeää lapsen identiteetin muodostumisen ja asioiden käsittelyn kannalta, ja siksi on tärkeää, että lapsi kokee voivansa luottaa hänestä huolehtiviin aikuisiin. (Känkänen 2009, 267-268.) Lastensuojelulain (417/2007) mukaan sijaishuollossa olevalle lapselle on annettava tiedoksi hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioon ottaen huostaanoton tai sijaishuoltopaikan muutoksen syyt sekä toimet, joihin hänen kanssaan ryhdytään tai on ryhdytty.

Lapsella on oikeus tavata hänen asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää keskustellakseen itseään koskevista asioista. On tärkeää, että lapsi saa ilmaista mielipiteensä ja kertoa oman näkemyksensä kokeakseen osallisuuden tunteita. Samalla lapsen oma identiteetti vahvistuu, kun hän saa itse kertoa ajatuksiaan ja suunnitelmiaan ilman välikäsiä. Lapsella on oikeus läheisten ihmissuhteiden ylläpitoon ja sijaishuoltopaikan on toiminnallaan tuettava heidän välistä yhteydenpitoaan. Lapsen sijaishuoltopaikkaan siirtyminen voi lapsen lisäksi olla traumaattinen kokemus myös tämän perheelle, ja siksi myös lapsen läheisten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. (Känkänen 2009, 267-268.) Sijaishuollossa olevalle lapselle sijoittava kunta maksaa kuukausittain iästä ja kasvuympäristöstä riippuvia, henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja käyttövaroja, jotka on tarkoitettu lapsen henkilökohtaisiin menoihin ja hankintoihin, sekä tukee tätä tarvittaessa opinnoissa ja harrastuksissa. Lapsi saa käyttää käyttörahansa vapaasti, eikä hänen tarvitse kustantaa niistä välttämättömiä ostoksia tai kuluja. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

3.3 Jälkihuolto

Kunta järjestää lastensuojelulain (417/2007) mukaista tuen tarpeisiin perustuvaa jälkihuoltoa lapsille ja nuorille, joiden sijaishuolto on päättynyt tai jotka ovat olleet yksin sijoitettuna

avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Oikeus jälkihuoltoon alkaa sijoituksen päättyessä ja kestää viisi vuotta, kuitenkin korkeintaan 25 ikävuoteen saakka. Taloudellista tukea jälkihuollon asiakas saa hänelle kertyneiden itsenäistymisvarojen muodossa. Ne koostuvat tietystä osuudesta, joka on vähintään 40 %, hänelle maksetuista tuloista ja korvauksista, ja maksetaan jälkihuoltosuunnitelman mukaisesti. Itsenäistymisvarojen ollessa riittämättömät on nuorelle järjestettävä taloudellista tukea. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Jälkihuolto on tarkoitettu tukemaan lasta kotiutumaan sijoituksen jälkeen tai auttaa nuorta riittävien valmiuksien saavuttamiseen itsenäistymistä varten. Etenkin, jos kyseessä on kotiutuva lapsi, on jälkihuolto tarkoitettu myös tämän perheelle ja läheisille. Heille tarjottava jälkihuolto voi esimerkiksi olla avohuollon tukitoimia tai taloudellista tukea. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on tehtävä suunnitelma jälkihuollon toteuttamiseksi, vaikka jälkihuolto on sijoituksen päättyessä vapaaehtoista. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Jälkihuoltosuunnitelman sisältö perustuu lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin. Etenkin itsenäistyneiden nuorten jälkihuollon tavoitteena on tukea itsenäistymistä, vahvistaa elämähallintataitoja ja toimintakykyä, kartuttaa viranomaisverkostoa- ja tietämystä sekä tukea työllistymisessä sekä koulunkäynnissä. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Tehdyn tutkimuksen mukaan suurella osalla lastensuojelun asiakkaista on matala koulumotivaatio, jonka vuoksi he jäävät vaille toisen asteen tutkintoa. Tämä puolestaan vaikuttaa työllistymiseen, ja sitä kautta edesauttaa syrjäytymistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) Koska muutos sijaishuollosta jälkihuoltoon on suuri, on muutoksen valmistelu aloitettava hyvissä ajoin. Näin voidaan varmistaa nuoren myönteisen kehityksen jatkuminen tarjoamalla oikeanlaisia tukimuotoja. Elämähallintataitojen ja voimavarojen kartuttamisen lisäksi jälkihuollon tärkeänä tehtävänä on vahvistaa nuoren suhteita läheisiin ihmisiin tukiverkon laajentamiseksi, sekä vahvistaa tämän itsevarmuutta ja -luottamusta selviämisen suhteen. (Känkänen 2009, 270-271.)

4 Nuorten osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy

Palvelukeskus Telakan toiminnan tarkoituksena on tarjota asiakasryhmälleen yksilöllistä tukea ja palveluja osallisuuden ja elämähallintataitojen vahvistamiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Hankesuunnitelma 2020). Tässä luvussa käsittelen nuorten osallisuutta ja syrjäytymistä erityisesti lastensuojelun näkökulmasta. Käsittelen myös erilaisia keinoja osallisuuden vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

4.1 Nuorten osallisuuden ja syrjäytymisen määrittelyä

Nuoren hyvinvointiin merkittävästi vaikuttaa osallisuuden kokemukset. Osallisuutta on tunne siitä, että kuuluu esimerkiksi yhteisöön ja yhteiskuntaan, ja että on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itseä tai yhteiskuntaa koskeviin asioihin. Osallisuutta on myös oikeus

peruspalveluihin, kuten kouluun ja terveydenhuoltoon, sekä kuuluminen erilaisiin vertaisryhmiin, kuten esimerkiksi harrastusjoukkueeseen. Sivuutetuksi tulemisen kokemukset heikentävät toimijuutta ja osallisuutta eivätkä tue nuoren omien toiveiden toteutumista elämän eri osa-alueilla. (THL 2021.)

Osallisuuden kokemuksia tukee ja syrjäytymistä ehkäisee elämönhallintataitojen vahvistaminen. Elämönhallintataidot ovat merkittävässä roolissa etenkin itsenäisempään elämään siirtäessä. Elämönhallintataidoilla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että ymmärretään erilaisten tekojen ja valintojen vaikutus omaan elämään ja otetaan siitä vastuuta. Nuoren on opittava sopeutumaan erilaisiin elämän haasteisiin ja selviytymään niistä. Myös omasta turvallisuudesta ja taloudellisesta tilanteesta huolehtiminen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, terveellisten elämäntapojen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen kuuluu elämönhallintaitoihin. Erilaiset pitkäaikaiset ongelmat ja vaikeudet perheessä tai nuoren hyvinvoinnissa tuovat haasteita hyvien elämönhallintataitojen muodostumiselle, sillä perusta elämönhallintataidoille luodaan jo lapsuudessa ja nuoruudessa. (Honkinen 2016.)

Erityisessä syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka ovat huono-osaisempia monilla hyvinvoinnin osa-alueilla. Syrjäytymisriskiä nostaa matala koulutustaso, pitkäaikainen työttömyys, talousongelmat sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. Vanhempien huono-osaisuus ja erilaiset ongelmat, kuten päihde- tai mielenterveysongelmat, ovat ylisukupolvisia sekä aiheuttavat nuorelle ylimääräistä stressiä ja kuormitusta, ja nostavat näin myös nuoren syrjäytymisriskiä. Yksittäiset tekijät eivät vielä johda syrjäytymiseen, vaan se on usein useamman tekijän summa. (Honkinen 2016.) Syrjäytymistä pyritään ehkäisemään tukemalla oikea-aikaisesti nuoren ja tämän perheen vahvuuksia ja voimavaroja erilaisten tukimuotojen ja palveluiden avulla jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Nuorta pyritään kannustamaan jatkokoulutukseen ja työelämään toimintakyvyn tukemiseksi sekä osallisuuden vahvistamiseksi. Tukea ja palveluita saa esimerkiksi koulusta, etsivästä nuorisotyöstä, ohjaamo- ja työpajatoiminnasta sekä TE-palveluista. Tärkeää on vahvistaa nuoren itseluottamusta, turvallisuuden tunnetta, myönteistä minäkuvaa, sosiaalista pääomaa, sosiaalisia taitoja, sisäistä motivaatiota sekä uskoa tulevaisuuteen. (THL 2021.)

Sosiaali- ja terveysturva julkaisi vuonna 2016 tutkimuksen nuorten syrjäytymisestä. Tutkimuksessa käsiteltiin muun muassa koulutusta, työllistymistä ja syrjäytymistä niin yleisellä tasolla kuin lastensuojelun sijaishuollonkin näkökulmasta. Tutkimuksessa todettiin sijaishuollon asiakkaiden kokevan suurempaa tarvetta tuelle koulunkäyntiin ja työllistymiseen liittyen. (Harkko ym. 2016, 122-131.) Samoin vuonna 2011 julkaistussa työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa käsiteltiin nuorten syrjäytymistä, työttömyyttä ja kouluttamattomuutta. Tutkimuksessa todettiin kotitaustan olevan merkittävä tekijä nuoren itsenäistymiselle. Tutkimuksen mukaan kouluhalukkuus laskee iän myötä ja heikosti koulutettujen nuorten tulotaso on alhainen. (Myrskylä 2011, 9-10.)

Vuonna 2019 julkaistun tutkimuksen mukaan viidesosa tutkimusryhmään kuuluneista syrjäytyneistä nuorista oli ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle jossain vaiheessa lapsuuttaan. Kiireellisesti sijoitetuista nuorista, jotka tutkimukseen osallistuivat, noin puolet kuului syrjäytyneiden ryhmään. Myös sijoituksen vastentahtoisuus lisäsi syrjäytymisriskiä. Tutkimuksessa korostettiin syrjäytyneiden nuorten vanhempien ylisukupolvisia ongelmia muun muassa taloudellisen tilanteen, päihteidenkäytön ja mielenterveysongelmien osalta. Heikko koulutustausta ja toimeentulotuen käyttö vahvistivat nuoren syrjäytymisriskiä entisestään. (Paananen, Surakka, Kainulainen, Ristikari & Gissler 2019.)

Keskeisenä lastensuojelutyön tavoitteena on lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Osallistava lastensuojelutyö on lapsilähtöistä, eli perustuu lapsen tarpeisiin, ja antaa tälle mahdollisuuden vaikuttaa itseä koskeviin asioihin ja tapahtumiin. Osallisuuden kokemukset ovat tärkeitä muun muassa lapsen identiteetin muodostumisen kannalta, ja siksi lasta tai nuorta onkin tehtävä tietoisiksi omaan elämään liittyvistä asioista iän ja kehitystason mukaisesti. (Timonen-Kallio 2010, 6-9.)

Osallisuutta voidaan tukea konkreettisoin keinoin, kuten esimerkiksi asiakassuunnitelman avulla. Asiakassuunnitelma on lain velvoittama suunnitelma lapsen tai nuoren asioista ja olosuhteista, joihin pyritään lastensuojelun keinoin vaikuttamaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Asiakassuunnitelma sisältää myös tavoitteita, tuen tarpeita sekä muita tukitoimia, joita huomioidaan lapsen tai nuoren ja tämän perheen kanssa työskenneltäessä. Yhdessä lapsen tai nuoren kanssa asiakassuunnitelma laatiessa tämä pääsee itse ilmaisemaan ajatuksiaan ja toiveitaan esimerkiksi tulevaisuutensa suhteen, ja hänen ymmärryksensä itseä koskevista asioista kasvaa. Jotta lapselle tai nuorelle syntyy osallisuuden ja osallistumisen kokemuksia, on heille myös tarjottava tilaisuuksia vaikuttaa ja osallistua. (Timonen-Kallio 2010, 12-13.)

Lastensuojelun asiakkaiden osallisuutta turvataan myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksella. Sopimuksen tarkoituksena on turvata lapsille ja nuorille muun muassa turvallinen ja tasapainoinen elinympäristö, yksityisyys ja koskemattomuus. Lapsen oikeuksien sopimuksessa korostetaan myös lasten oikeutta omaan mielipiteeseen sekä vaikuttamismahdollisuuteen omassa elämässä. (Unicef 2021.)

Lastensuojelun tukipalveluita kehitetään parhaillaan myös valtakunnallisesti. Osana sosiaali- ja terveysministeriön monimuotoisen lastensuojelun kehittämishanketta on Tulevaisuuden lastensuojelu-hanke, jota hallinnoi Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca. Hankkeen tarkoituksena on muun muassa tarjota yhtenäisempiä ja monipuolisempia tukipalveluja lastensuojelun asiakkaille sekä heidän perheilleen, ja vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta. Tarkoituksena on tuoda esiin lasten ja nuorten mielipiteitä sekä näkemyksiä, ja ottaa heidät mukaan kehittämistyöhön. Osallisuutta vahvistetaan myös tukemalla työntekijöiden

kouluttautumista, sillä siten pystytään paremmin varmistamaan osallisuuden toteutuminen. (Socca 2021.)

4.2 Keinoja osallisuuden, koulunkäynnin ja työllistymisen tukemiseen

Monella lastensuojelun asiakkaalla koulumenestys ja motivaatio on heikko, ja tämä vaikuttaa työllistymiseen sekä jatkokoulutukseen hakeutumiseen. Ongelmat ovat usein ylisukupolvisia, eli lapsi tai nuori toimii osittain samoin kuin vanhempansa. Sijais- ja jälkihuollon tehtävänä on tukea lapsia ja nuoria peruskoulun suorittamisessa, jatkokoulutukseen hakeutumisessa sekä työelämään kiinnittäytymisessä vanhempien ollessa siihen kykenemättömiä. Tavoitteena on tukea lasta tai nuorta löytämään itselleen mieluinen koulutus- tai urapolku, sillä se osaltaan tukee elämänhallintaa, itsenäistymistä, hyvinvointia ja taloudellista pärjäävyyttä vähentäen erilaisien tukien tarvetta tulevaisuudessa. (Harkko ym. 2016, 79-88.)

Heikko koulutustaso johtaa usein pitkittyneisiin työttömyysjaksoihin ja vaikeuteen kiinnittyä työelämään. Töitä voi olla vaikea saada ilman koulutusta ja työkokemusta, jota esimerkiksi nuori voi harjoittelujaksojen kautta saada. Siksi peruskoulun jälkeiseen jatkokoulutukseen tukeminen on erittäin tärkeää. (Winqvist 2011, 75-78.) Lasten ja nuorten on koettava koulunkäynti itselleen merkitykselliseksi motivoituaakseen opiskelemaan. Oppimisvaikeudet heikentävät koulumenestystä ja sitä kautta motivaatiota. (Poikkeus ym. 2013, 111-112.)

Seuraavaksi käsittelen erilaisia keinoja osallisuuden vahvistamiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulunkäynnin ja työllistymisen tukemiseksi. Käsiteltävät keinot ja näkökulmat sisältyvät pääosin Palvelukeskus Telakan toimintaan, ja ovat yleisesti keskeisiä keinoja ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

4.2.1 Nuorisotyö, nuorisotakuu ja työpajatoiminta

Nuorisolaissa (1285/2016) nuorisotyöllä tarkoitetaan kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta edistävää toimintaa, nuorisopolitiikka kattaa kasvu- ja elinolosuhteiden sekä tasa-arvon kohentamisen ja nuorisotoiminta puolestaan omaehtoisen toiminnan, kuten harrastamisen tukemisen. Nuorisotyö on toimintana melko määrittelemätöntä, muuntautumiskykyistä ja rajatonta. Se luo samaan aikaan haasteita ja mahdollisuuksia, kun toiminnan toteutus ei ole tarkkaan rajattua. (Rauas 2012, 106.) Nuorisolain (1285/2016) kuvaama vapaaehtoisuuteen perustuva työpajatoiminta ja työvalmennus edistävät koulunkäyntiä ja työmarkkinoille pääsyä sekä parantaa elämänhallintataitoja. Työpajalla tehtävän henkilökohtaisen valmennussuunnitelman avulla nuorta valmennetaan kohti parempia valmiuksia itsenäistymiselle sekä edistetään osallisuutta yhteiskuntaan. (Nuorisolaki 1285/2016.) Nuorisotyötä järjestävät kunnat, järjestöt ja kirkot. Nämä toimijat täydentävät toistensa toimintaa, ja palveluja tarjotaan yhä enemmässä määrin esimerkiksi kouluissa ja sosiaalisessa mediassa. Myös etsivää toteutetaan yhä enemmän. Etsivä nuorisotyö tarkoittaa toimintaa, jossa hakeudutaan nuorten pariin sen

sijaan, että odotetaan nuoren saapuvan itse esimerkiksi nuorisotilaan. (Nuorisotyöstä Suomessa 2021.)

Nuorten elämänvaiheeseen kuuluu peruskoulun jälkeisten koulutus- ja uravalintojen teko. Koulutus- tai työpaikan saamista turvaa nuorisotakuu. Se on TE-palveluiden tarjoama palvelu, johon jokainen alle 25-vuotias tai vastavalmistunut 25-29-vuotias on oikeutettu kolmen kuukauden sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuun tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja työttömyyden pitkittymistä tarjoamalla muun muassa työtä, koulutusta, työkokeiluja, työhönvalmennusta, palkkatuetta työtä sekä ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluita. Edellytyksenä nuorisotakuun alaisten palveluiden saamiseen on nuoren aktiivinen ammattitutkintoon johtavaan koulutukseen hakeminen keväisin. (TE-palvelut 2021a.)

Osana nuorisotyötä ja nuorisotakuuta on työpajatoiminta. Työpajan tarkoituksena on olla joustava valmennus-, toiminta-, työ- ja oppimisympäristö, joka tukee toimintakykyä ja edistää työllistymismahdollisuuksia. Työpajatoimintaa toteutetaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti erilaisia valmennusmenetelmiä hyödyntäen. Valmennusmenetelmiä ovat muun muassa yksilövalmennus, ryhmävalmennus ja työvalmennus. (Huumonen 2014, 10-11.) Työpajalla nuori voi esimerkiksi osallistua ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä suorittaa opintojaan yksilöllisesti koulutuksen järjestäjän kanssa (Aluehallintovirasto 2021). Työpajojen työpajapedagogiikkaan kuuluu joustavat oppimisympäristöt, yksilöllisyys, tekemällä oppimisen korostaminen sekä yhteisöllisyys ja suunnitelmallisuus valmennuksessa. (Huumonen 2014, 10-11.)

Työpajatoiminnassa on tärkeää, että toimintaan osallistuva kokee tulevansa nähdyksi ja kuuluksi. Tarkoituksena on lisätä nuorten osallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Tavoitteisiin pääsemiseksi jokaiselle työpajaan osallistuvalla tehdään valmennussuunnitelma, johon kirjaetaan hänen tavoitteitaan niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Suunnitelmat voivat liittyä esimerkiksi koulunkäyntiin, työllistymiseen tai aktivoitumiseen nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Huumonen 2014, 10-11.)

4.2.2 Työ- ja työhönvalmennus

Työvalmennuksen tarkoituksena on oppia työelämätaitoja tekemisen kautta. Tavoitteena on kehittää ammattitaitoa ja kokonaisvaltaista oppimis- ja työkykyä työtehtäviä tehden. Työvalmentaja perehdyttää, ohjaa, opastaa ja arvioi työpajaan osallistuvan työskentelyä. Työskentely on käytännönläheistä, ja asioita opitaan niitä tehden. Työvalmennuksessa opetellaan työelämään liittyviä käytännön asioita, kuten esimerkiksi sairaspöytäkirjoituksen tai ansioluettelon tekemistä. Työvalmennusta toteutetaan nuoren omien tarpeiden ja voimavarojen mukaan sitoutuen valmennussuunnitelmaan. Nuorta tuetaan yksilöllisesti kohti valmennussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita, ja niitä tarkastellaan säännöllisesti. Merkittävänä osana

työvalmennusta on yksilövalmennus, jossa työvalmentaja tapaa ja keskustelee valmennettavan kanssa henkilökohtaisesti tämän ajatuksista ja toiveista valmennukseen liittyen. Nuori saa näin vaikuttaa ja osallistua valmennuksen sisältöön. (Huumonen 2014, 23-25.)

Työhönvalmennuksessa annetaan tukea sopivan työpaikan etsimiseen ja sen hakemiseen. Työhönvalmentajan tukea on usein tarjolla myös työsuhteen alkamisen jälkeen. Työhönvalmennuksessa valmennettava työskentelee työpajan ulkopuolella, ja valmentautujan lisäksi tukea voivat saada työnantaja ja työyhteisö. Työskentelyä työpajan ulkopuolella voidaan usein tukea esimerkiksi palkkatuella. (Huumonen 2014, 24.) Palkkatuki on TE-palveluiden maksama rahallinen tuki, jolla korvataan työnantajalle osa työttömän työnhakijan palkkakustannuksista. Palkkatuen saamiseksi hakijan ja työpaikan tulee täyttää tarvittavat kriteerit. (TE-palvelut 2021b.)

4.2.3 Yksilö- ja ryhmävalmennus

Yksilövalmennuksella pyritään tukemaan valmentautujan elämähallintataitoja, toimintakykyä sekä tulevaisuuden suunnitelmia. Yksilövalmennuksen keinoin valmentautuja saa juuri hänelle suunnattuja neuvoja ja tukea yksilöllisen valmennussuunnitelman mukaisesti. Valmentaja huolehtii valmentautujan tarpeiden ja tilanteen kartoittamisesta säännöllisesti ja osallistuu mahdollisesti erilaisiin palavereihin, jotka koskevat valmentautujaa. Yksilövalmennuksessa tehdään suunnitelma myös valmennuksen jälkeiselle ajalle saatujen tulosten ylläpitämiseksi ja valmentautujan tueksi. (Huumonen 2014, 23-25.)

Ryhmävalmennus on yksilövalmennuksen kaltaista toimintaa, jossa valmentautujilla on työvalmentajan lisäksi tukenaan vertaisryhmä. Ryhmävalmennuksessa kehitetään arki- työelämä- ja vuorovaikutustaitoja yhdessä toimien esimerkiksi pelien tai muiden ryhmätoimintojen kautta. Valmennettava ryhmä voi myös esimerkiksi käydä erilaisilla tutustumiskäynneillä oppilaitoksissa sekä yritysten tiloissa tutustuen erilaisiin koulutus- ja uravaihtoehtoihin. (Huumonen 2014, 25.)

Yksilö- ja ryhmävalmennusta tarjotaan koulu- ja työelämästä jääneille nuorille useissa erilaisissa toimintaympäristöissä. Esimerkiksi Diakonissalaitoksen Vamos-toimintaan kuuluu ryhmä- ja yksilövalmennukset, joiden tarkoituksena on kannustaa kohti parempaa arkirythmiä sekä elämähallintataitoja. Toiminnassa keskitytään arjessa pärjäämisen taitoihin sekä koulu-, työ- ja raha-asioihin yksilö- ja ryhmävalmennuksen keinoin (Vamos Diakonissalaitos 2021). Vastavanlaista yksilö- ja ryhmävalmennusta tarjotaan myös osana Palvelukeskus Telakan toimintaa (Hankesuunnitelma 2020).

4.2.4 Työ- ja koulutuskokeilut

Työkokeilut tarjoavat muun muassa mahdollisuuden perehtyä erilaisiin uravaihtoehtoihin ammatillisen koulutuksen puuttuessa tai uutta alaa pohtiessa. Työkokeilut ovat myös hyvä keino tutustua erilaisiin työnantajiin samalla tehden itseä tutuksi myöhempää työnhakua silmällä pitäen. Työkokeilun järjestäjänä voi olla esimerkiksi yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, yhdistys tai työpaja. Työkokeilun kesto riippuu asiakkaan yksilöllisistä tarpeista, mutta se saa korkeintaan kestä 12 kuukautta, joista korkeintaan 6 kuukautta samalla työnantajalla. Työkokeilusta tehdään sopimus työnantajan, työkokeiluun osallistuvan ja TE-toimiston välillä, ja siihen kirjataan muun muassa tavoitteet, tehtävän ja työajat. (TE-palvelut 2021c.) Työkokeiluissa työpajat ovat erityisen hyviä yhteistyökumppaneita nuorisotakuun toteutuksessa niiden monialaisten verkostojen, joustavuuden sekä yksilöllisyyden vuoksi (Ahonen-Walker & Pietikäinen 2014, 70).

Työ- ja elinkeinoministeriön teettämästä tutkimuksesta käy ilmi, että työkokeiluun osallistuminen koettiin pääasiassa onnistuneena ja positiivisena kokemuksena. Erityisesti työkokeilusta todettiin olevan hyötyä koulutusta vaille oleville nuorille. Työkokeilun kautta nuoret löysivät oman urasuuntansa sekä hakeutuivat koulutukseen selvästi vertailuryhmää useammin. Koulutukseen hakeutumisen myötä työelämään kiinnittyminen on todennäköisempää, ja näin ollen syrjäytymisen riski pienenee. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Koulutuskokeilun avulla nuoren on mahdollisuus selvittää koulutusalan soveltuvuutta tutustumalla siihen oppilaitoksessa paikan päällä korkeintaan kymmenen päivän ajan. Samalla nuori saa tietoa koulutuksen sisällöstä ja ammatin vaatimuksista. Koulutuskokeilun aikana osallistutaan esimerkiksi oppitunneille realistisen kuvan saamiseksi. (Tie työelämään 2021.) Koulutuskokeilun käytännön järjestelyt voi hoitaa itse, tai jonkin toimijan kautta. Merkittävimpänä hyötynä koulutuskokeilussa on mielekkään koulutusalan löytäminen, ja sitä myötä opintojen keskeytymisriskin madaltuminen. Koulutuskokeilun kautta voidaan hyvin arvioida sitä, onko nuori vielä valmis aloittamaan opintoja. Koulutuskokeilujen kautta tarjotaan myös nuorelle mahdollisuus tutustua kouluympäristöön ja paikalla oleviin aikuisiin ennen mahdollisten opintojen alkua, mikä puolestaan helpottaa koulunkäyntiin liittyvään elämänmuutokseen sopeutumista. (Paavonen 2021.)

5 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus

Toteutin opinnäytetyöni laadullisen tutkimuksen menetelmin teemahaastatteluna. Tutkimukseni keskeisenä tarkoituksena oli selvittää lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta, ja samalla luoda uutta aineistoa tuoreesta hankkeesta. Tässä osiossa käsittelen myös opinnäytetyöni luotettavuutta sekä eettisyyttä.

5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on, miten Palvelukeskus Telakan asiakas kokee hankkeen toiminnan ja miten hän mahdollisesti kehittäisi sitä. Opinnäytetyöni aihe ja tutkimuskysymys muodostui oman kiinnostuksen lisäksi yhteistyökumppanin tarpeesta tämänkaltaiseen tutkimustietoon. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli teemahaastattelun avulla selvittää asiakasryhmän kokemuksia hankkeesta. Osallisuuden kokemukset vahvistavat nuorten hyvinvointia ja toimijuutta (THL 2021), ja siksi heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään on tärkeä kuulla. Kokemusten selvittämisen ohella opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, miten palvelua voisi kehittää sen käyttäjien näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös tehdä hankkeen toimintaa ja tuloksia näkyvämmäksi siitä uutta aineistoa luomalla.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä asiakkaiden kokemuksia hankkeesta, ja sitä kautta hankkia palautetta ja kehittämideoita hankkeelle sekä arvioida hanketta. Tavoitteena oli luoda hankkeesta uutta aineistoa, joka on merkityksellistä sen tulevaisuuden kannalta. Hanke on melko tuore, ja sen kehitystyön sekä mahdollisen jatkon kannalta on tärkeää saada siitä palautetta. Kerätyn palautteen avulla hanketta pystytään kehittämään ja vastaamaan yhä paremmin nuorten tarpeisiin.

5.2 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu

Valitsin opinnäytetyöni toteutustavaksi laadullisen tutkimuksen, sillä Kanasen (2010, 41) mukaan se on sopiva tutkimusmuoto, mikäli tutkitusta ilmiöstä halutaan syvälinen näkemys, luoda uutta tietoa sekä hyvä kokonaiskuvaus. Laadullinen tutkimus koostuu teoriaosuudesta, jossa käsitellään tutkimuksen aiheita ja tutkimuskysymystä tietolähteisiin ja kirjallisuuteen perustuen.

Keräsin aineistoa teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, joka toteutetaan keskustelunomaisesti ennalta suunniteltujen kysymysten ja aihepiirien pohjalta. Teemahaastattelu on joustava tapa kerätä haastatteluaineistoa, sillä sitä ei toteuteta esimerkiksi tarkkaa kysymysjärjestystä noudattaen. (Näpärä 2017.) Luotettavan tuloksen saamiseksi on haastateltava riittävän montaa henkilöä. Teemahaastattelun vastauksia analysoidaan ja vertaillaan kerättyyn teoriatietoon johtopäätösten muodostamiseksi. (Kananen 2010, 36.)

Haastattelin kuutta nuorta, jotka käyvät Palvelukeskus Telakalla. Vietin aikaa Palvelukeskus Telakalla ennen teemahaastattelujen toteuttamista tutustuen nuoriin ja hankkeen toimintaan. Teemahaastattelurunko (liite 1) laadittiin hankkeesta työelämäkumppanin ja opettajan kanssa käytyjen keskustelujen sekä tekemieni vierailujen pohjalta vastaamaan tutkimuskysymykseeni lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksista Palvelukeskus Telakan toiminnasta.

Keskeisinä teemoina haastattelussani olivat nuorten osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet Palvelukeskus Telakan toimintaan, nuorten kokemukset hankkeen toiminnasta sekä heidän ajatuksensa toiminnan kehittämistä.

Haastatteluista viisi toteutettiin Palvelukeskus Telakan toimitiloissa ja ne nauhoitettiin myöhemmää analysointia varten. Haastattelut onnistuivat odotetusti ja hyvin. Keskimääräinen haastattelun kesto oli noin kahdeksan minuuttia. Haastattelut tapahtuivat hankkeen tiloissa rauhallisessa toimistossa, joka antoi haastateltavalle rauhallisen ympäristön vastata. Yksi haastatteluista toteutettiin sähköpostitse, sillä nuori ei tahtonut osallistua haastattelutilanteeseen kasvokkain. Litteroin, eli kirjoitin tekstiksi, nauhoitetut haastattelut jälkikäteen, ja analysoin keräämäni haastatteluaineistot. Sähköpostitse saamani vastaukset liitin mukaan litteroituun aineistoon.

Teemahaastattelun avulla kerätyn haastatteluaineiston analysointi alkoi sillä, että tutkittava asia rajattiin selkeästi litteroidusta haastattelusta. Haastatteluaineistoa läpi käydessä eroteltiin ja merkittiin ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta merkittäviä ja sisältyvät asetettuun rajaukseen. Merkityt asiat kerättiin yhteen erilleen muusta aineistosta, jonka jälkeen ne luokiteltiin eri teemojen ja kysymysten alle, eli teemoiteltiin. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 104.) Litteroidusta aineistosta poimittiin merkitykselliset asiat teemahaastattelun kysymysten alle erotellen nuorten vastaukset värikoodein toisistaan. Tämän jälkeen jäsenneltiin kysymykset ja vastaukset teemojen mukaisesti. Teemahaastattelun kolmen alkuperäisen teeman sijaan tutkimustulokset jakautuivat neljään teemaan, joita olivat Palvelukeskus Telakalle haakeutuminen ja siellä käyminen, Palvelukeskus Telakan vaikutus nuorten elämään, Palvelukeskus Telakan toimintaan vaikuttaminen ja Palvelukeskus Telakan kehittäminen. Lopuksi haastattelutuloksista kirjoitettiin yhteenvedon. Opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen kerätyt sähköiset haastatteluaineistot poistettiin kaikilta laitteilta sekä pilvipalveluista, ja paperilla olevat suostumuslomakkeet tuhottiin polttamalla.

5.3 Luotettavuus

Tutkimukseni luotettavuuteen kiinnitettiin huomiota jo suunnitteluvaiheessa. Teoriatietoa kerätessä lähdekirjallisuuteen suhtauduttiin kriittisesti, ja haastattelurunko suunniteltiin hyvin, sillä kerätyn haastatteluaineiston analysointivaiheessa tai sen jälkeen luotettavuuteen ei voi enää vaikuttaa. Tulokset pyrittiin esittämään niin, ettei niihin jäänyt tulkinnanvaraa eivätkä olleet ristiriidassa keskenään. (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.) Tutkimusaineistoa kerätessä oli haastateltava riittävän montaa henkilöä riittävän kattavan aineiston saamiseksi, jotta analyysi on mahdollisimman todenmukainen. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti myös kerätyn haastatteluaineiston analysointi- ja tulkintatapa, sillä tarkastelukulmaa vaihtamalla saadut tulokset voivat näyttäytyä eri tavalla. Luotettavuutta vahvistettiin

luetuttamalla tutkimus toisella opiskelijalla, opettajalla sekä Palvelukeskus Telakan hankepäälliköllä. (ks. Kananen 2010, 69-71.)

Opinnäytetyöni luotettavuuteen vaikutti Palvelukeskus Telakalla käyvien haastatteluun halukkaiden nuorten määrä. Suuremmalla haastattelumäärällä tulokset olisivat voineet olla laajempia, sillä saadut haastatteluvastaukset olivat haastattelujen lyhyen keston vuoksi hieman niukkoja. Luotettavaan tutkimukseen tarvitaan riittävän kattava aineisto (Kananen 2010, 69-71). Keskimääräinen haastattelun kesto oli noin kahdeksan minuuttia. Opinnäytetyöprosessini aikana moni Palvelukeskus Telakalla käyneistä nuorista lopetti tai vasta aloitti käynnit hankkeen tiloissa, joten haastateltavia oli haastavaa saada. Saadut haastatteluvastaukset olivat kuitenkin kaikki keskenään yhteneväisiä eikä hajontaa ollut. Saadut haastatteluvastaukset olivat melko suppeita, ja vaikka ne olivatkin keskenään melko yhteneväisiä, olisi laajemmista vastauksista saanut mahdollisesti enemmän tietoa. (ks. Kananen 2010, 69-71).

5.4 Tutkimusetiikka

Opinnäytetyö toteutettiin eettisesti hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Ennen tutkimustyön aloittamista siihen pyydettiin tutkittavalta hankkeelta tutkimuslupa. Tutkimuslupa myönnettiin 19.10.2021. Eettisesti hyvää tieteellistä käytäntöä noudattava tutkimustyö suunniteltiin, toteutettiin ja raportoitiin yksityiskohtaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimuksen kohteiden ja muiden osallisten asema, oikeudet, velvollisuudet, vastuut sekä aineiston säilyttämistä sekä salassapitoa koskevat seikat käytiin heidän kanssaan läpi. (ks. Kuula 2011; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.)

Opinnäytetyöhöni kuuluvaan teemahaastatteluun jokaiselta haastateltavalta pyydettiin kirjallinen suostumus (liite 2), sekä kerrottiin, että hän voi vetäytyä tutkimuksestani milloin tahansa. Suostumuslomakkeet säilytettiin tutkimustyön ajan Palvelukeskus Telakan tiloissa lukitussa kaapissa. Haastateltaville kerrottiin, että tutkimus tehdään anonymisti, eikä heitä voida tunnistaa lopullisesta tuotoksesta. Nuorille myös kerrottiin tarkasti tutkimustyön tavoitteet sekä kerätyn haastatteluaineiston käyttötarkoitus. Vastaavat tiedot annettiin nuorille tiedoksi jo ennen haastattelua kirjallisesti saatekirjeen (liite 3) muodossa teemahaastattelurungon yhteydessä. Teemahaastattelu oli anonymi, eikä sisältänyt tunnistetietoja haastateltavista.

Haastattelutilanteet järjestettiin Palvelukeskus Telakan tiloissa suljetussa toimistossa, jotta kukaan muu ei kuullut haastateltavan vastauksia ja yksityisyyden suoja säilyi. Suljettu, hiljainen tila antoi haastateltaville rauhan vastata esitettyihin kysymyksiin sekä vapauden puhua ilman tunnistamisen pelkoa. Lastensuojelutaustaisten nuorten ollessa erityisryhmä, oli tutkimustyön eettisyyteen kiinnitettävä erityistä huomiota luottamuksen ja turvallisuudentunteen luomiseksi.

Vaikka haastatteluun osallistuvilta nuorilta pyydettiin kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta, tuli alaikäisten nuorten huoltajille lähettää tieto tekemästani tutkimuksesta. Tutkimuseettinen neuvottelukunta ohjeistaa, että yli 15-vuotias saa itse päättää, osallistuuko tutkimukseen vai ei, mutta tämän huoltajaa on informoitava tutkimuksesta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020). Tutkimukseen osallistuville alaikäisille nuorille annettiin huoltajille ja muille hänen asioistaan vastaaville tahoille välitettäväksi koonti tutkimuksen toteutuksesta, tavoitteista sekä tarkoituksesta (liite 4).

Tarkastelin koko opinnäytetyöprosessin ajan oman toimintani eettisyyttä kiinnittämällä esimerkiksi huomiota tekemiini ratkaisuihin haastattelurungon ja -tilanteiden suhteen. Haastattelukysymysten muotoilussa kiinnitin huomiota siihen, etten kysy nuorilta tarpeetonta tai liian henkilökohtaista tietoa. Varmistin myös, että he tiesivät riittävän hyvin oikeutensa kieltäytyä tai vetäytyä opinnäytetyöprosessistani ilman selityksiä. Pyrin myös osaltani huolehtimaan, että haastattelutilanteet olivat luottamuksellisessa ja rauhallisessa ympäristössä, ja että ne pystyttiin toteuttamaan ilman pelkoa siitä, että yksittäisen nuoren vastauksia pystytään tunnistamaan lopullisesta työstä. Huolehdin myös, ettei kukaan muu kuullut haastattelujen nauhoituksia tai nähnyt litterointeja.

Tutkimustulokset tallennettiin ja esitettiin rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti, ja tutkimusta arvioitiin totuudenmukaisesti. Kerättyä teoriatietoa tai haastatteluaineistoa ei siis esimerkiksi vääristelty vastaamaan paremmin toisiinsa, vaan esitettiin rehellisesti. Tiedonhankinta- ja tutkimustyö oli eettisesti kestävä ja avointa, ja kunnioitti muiden tekemiä tutkimuksia. (ks. Kuula 2011.) Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitettiin asianmukaisesti.

6 Tutkimustulokset

Kerätystä aineistosta saadut tutkimustulokset on jaettu neljään kategoriaan teemahaastattelun keskeisiä aiheita mukailen. Teemahaastattelun teemoja olivat Palvelukeskus Telakalle hakeutuminen, kokemukset Palvelukeskus Telakalta ja Palvelukeskus Telakan kehittäminen. Tutkimustuloksia analysoitaessa jaoin keskimmäisen teeman kahteen osaan vastaamaan paremmin tutkimuskysymykseeni. Haastatteluaineistosta nousseet tulokset analysoitiin teemoittelun keinoin. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia lastensuojelutaustaisilla nuorilla on Palvelukeskus Telakan toiminnasta erityisesti osallisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta, ja samalla selvittää, miten haastateltavat itse kehittäisivät hankkeen toimintaa. Koska nuorten omat kokemukset ovat tärkeässä ja keskeisessä osassa tutkimustyössäni, sisältävät tutkimustulokset lainauksia teemahaastatteluista. Haastattelusi- taattien erottelu merkitsemällä ei ollut tarpeellista, sillä se ei olennaisesti vaikuttanut tutkimustuloksiin. Haastattelusi- taattien merkitsemättä jättäminen vahvisti myös haastatteluihin osallistuneiden nuorten anonymiutta.

6.1 Palvelukeskus Telakalle hakeutuminen ja siellä käyminen

Haastatelluista nuorista osa oli vasta aloittanut Palvelukeskus Telakalla käynnit, ja osa oli ollut toiminnassa mukana jo hankkeen alkamisesta saakka, eli yli vuoden. Haastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat päätyneensä Palvelukeskus Telakalle muun tahon, kuten esimerkiksi sijais- tai jälkihuollon ohjaajan tai tukihenkilön suosittelun kautta. Yksi haastateltavista kertoi hakeutuneensa Palvelukeskus Telakalle sen jälkeen, kun hankkeen työntekijät olivat käyneet esittelemässä toimintaansa.

Syyksi Palvelukeskus Telakalle hakeutumiseen ja siellä käymiseen kerrottiin olevan päivätoiminnan puute työttömyyden tai koulun käymättömyyden vuoksi. Haastateltavat kertoivat saavansa Palvelukeskus Telakalta sisältöä ja rytmiä arkeen sekä pääsevänsä hetkeksi pois kotoa ihmisten pariin. Ilmapiirin haastateltavat kertoivat olevan todella rento, mukava ja lämmin. Suurin osa nuorista kertoi, että Palvelukeskus Telakalla voi käydä avointa keskustelua sekä vitsailla ilman pelkoa, sillä työntekijät ovat ystävällisiä ja heille on helppo puhua.

”On ollut 10/10 kokemus.”

”Täällä on kivoja ja rentoja ihmisiä jotka ymmärtävät asioita.”

Käyntitiheys Palvelukeskus Telakalla vaihtelee nuorten omien voimavarojen mukaan. Kaksi haastateltavista kertoi käyntien olevan hyvin säännölliset, 2-3 kertaa viikossa, ja muut kertoivat käyvänsä vaihtelevasti harvakseltaan tai lähes päivittäin oman jaksamisen mukaan. Haastateltavat kertoivat käyntimääriin vaikuttavan myös muut menot, eivätkä he aina ehdi käymään, vaikka tahtoisivatkin. Osa haastateltavista kertoi myös tahtovansa tulevaisuudessa käydä Palvelukeskus Telakalla useammin.

Haastateltavat kuvailivat Palvelukeskus Telakan toiminnan olevan monipuolista. Suurin osa haastatelluista nuorista kertoi osallistuvansa kahvilaympäristössä tapahtuviin työtehtäviin, kuten leivontaan ja ruoanlaittoon, asiakaspalveluun sekä toiminnan suunnitteluun. Kaksi haastatteluun osallistuneista nuorista oli osallistunut tai aikoo osallistua kiinteistöhuollon tehtäviin, joihin he kertoivat kuuluvan muun muassa piha- ja korjaustöitä sekä huonekalujen kasausta. Neljä haastatteluun osallistunutta nuorta kertoi työvalmennuksen lisäksi osallistuvansa Palvelukeskus Telakan muuhun järjestettyyn ryhmä- ja vertaistoimintaan, kuten erilaisiin vierailuihin, aktiviteetteihin ja retkiin sekä viettävänsä aikaa vapaasti esimerkiksi piirrellen, maalaillessa tai jutellen.

”Rentoa yhdessäolon meininkiä.”

”Täällä kokeillaan paljon kaikkea ja aina on uusia ideoita. Täällä tehdään paljon uutta ja erilaista.”

6.2 Palvelukeskus Telakan vaikutus nuorten elämään

Haastatellut nuoret kertoivat saavansa päiviinsä tekemistä ja sisältöä Palvelukeskus Telakan ansiosta. He kokivat tärkeäksi sen, että pääsevät pois kotoa muiden ihmisten seuraan ja vuorovaikutukseen heidän kanssaan. Lähes jokainen haastateltavista kertoi sosiaalisten kontaktien olevan yksi syistä käydä Palvelukeskus Telakalla. Mukava, luonteva ja lämmin ilmapiiri on vahvistanut muutamien nuorten itsevarmuutta sosiaalisissa tilanteissa, ja nuoret ovat hankkeen tiloissa päässeet tutustumaan toisiinsa saaden vertaistukea. Palvelukeskus Telakan työntekijöillä on haastattelujen perusteella todella suuri merkitys siellä käyvien nuorten elämässä tukevana ja vahvistavana tekijänä.

Osallisuuden ja osallistumisen kokemusten lisäksi Palvelukeskus Telakan toiminta luo merkityksellisyyttä elämään. Eräs nuori kertoi haastattelussa päässeensä osallistumaan projektiin, jossa tehtiin keksejä myyntiin lastensuojelumessuille, ja mainostamaan samalla Palvelukeskus Telakan toimintaa.

Palvelukeskus Telakalla käyminen vaikuttaa haastateltujen nuorten arkeen myönteisesti luoden rutiinia sekä sisältöä. Nuoret kertoivat, etteivät välttämättä saa kotona asioita hoidettua, mutta hankkeen tiloihin tullessaan he saavat tarvitsemansa tuen asioiden edistämiseksi. Yksi nuorista myös kertoi Palvelukeskus Telakan vaikuttavan positiivisesti hänen säännölliseen syömiseensä, sillä nuorille tarjotaan lämmin ruoka päivän aikana. Myös muutama muu nuorista mainitsi haastattelussa kahvilan hyvän ruoan olevan hyvä asia Palvelukeskus Telakalla käynnissä.

Haastatellut nuoret kuvasivat saavansa Palvelukeskus Telakalta apua ja tukea elämännhallintaitojen vahvistamiseksi esimerkiksi kotitalousasioissa, töissä käynnin harjoittelussa, koulun suorittamisessa, tukien hakemisessa sekä asunnon hankkimisessa. Yksi nuorista kertoi saavansa tilavamman asunnon Palvelukeskus Telakalla käynnin ansiosta ja toinen kertoi oppineensa laittamaan ruokaa. Yksi haastateltavista kertoi mielialansa kohentuneen Palvelukeskus Telakalla käynnin myötä, kun sai päiviinsä mielekästä tekemistä.

”Ihan mitä vaan missä voi tarvita apua, niin siihen saa apua tai ohjausta parempaan apuun.”

”Mieliala kohenee, kun ei ole yksin kotona. On jotain puuhaa ja tulee parempi mieli.”

Keskeisimpänä hyötynä Palvelukeskus Telakan toiminnasta haastatellut nuoret kokivat saavansa tuen koulunkäyntiin sekä työelämän asioihin. Nuoret, jotka ovat suorittaneet opintojaan Palvelukeskus Telakalla, kertoivat, että ovat saaneet suoritettua opintojaan paremmin hankkeen tiloissa. Koulumotivaatio lisääntyy ja tehtäviin saa tukea. Yksi haastatelluista kertoi tulevansa Palvelukeskus Telakan tiloihin tekemään koulutehtäviä, sillä ei saa niitä kotona tehtyä yhtä hyvin. Toinen nuorista kertoi saaneensa suoritettua autokoulua käydessään

Palvelukeskus Telakalla. Opiskelusta kiinnostunut nuori puolestaan kertoi, että hän oli hankkeen työntekijältä saanut apua mieleisen opiskelupaikan löytämisessä paremmin kuin muualta. Yksi nuori myös mainitsi, että Palvelukeskus Telakan asioista hänen koulunkäyntimahdollisuutensa ovat paremmat.

Työelämään liittyen haastateltavat kertoivat saavansa työkokemusta sekä oppivansa työelämään liittyviä asioita sekä työtehtäviä. Erityisesti haastateltavat kertoivat saaneensa kokemusta kahvilan työtehtävistä sekä asiakaspalvelusta. Työskentelyyn ja koulunkäyntiin liittyen eräs nuori myös kertoi haastattelussa oppineensa olemaan armollisempi itseään kohtaan.

”Ei tarvitse olla erikoinen tai yrittää liikaa.”

”Täältä sai parempaa tietoa kuin mistään aiemmin.”

”Ainakin saa työkokemusta, ja sain tehtyä koulujuttuja täällä paremmin kuin se että olisin ollut kotona yksin.”

6.3 Palvelukeskus Telakan toimintaan vaikuttaminen

Kaikki haastatellut nuoret kokivat, että voivat vaikuttaa Palvelukeskus Telakan toimintaan sekä itseensä liittyviin asioihin. Muutama nuorista kertoi esittäneensä toivomuksia kahvilassa myytäviin tuotteisiin. Leipoa voi Palvelukeskus Telakalla muutenkin, kuten eräs nuori haastattelussa kertoi, kun vain osaa jotain ehdottaa. Myös muut toiveet Palvelukeskus Telakan toimintaan liittyen ovat haastateltavien mukaan pääasiassa toteutuneet.

”Täällä myyty saaristolaisleipä on minun ideani.”

”Ensimmäisenä päivänä ideoin keittoja kahvilan työvalmentajan kanssa.”

”Todellakin voin vaikuttaa siihen mitä tehdään. Täällä voi vaikuttaa moneen asiaan ja ehdottaa kaikkea.”

Nuoret, jotka eivät olleet toivoneet mitään erityistä tai pyrkineet vaikuttamaan Palvelukeskus Telakan toimintaa, kokivat kuitenkin, että mikäli he tahtoisivat tehdä jotain, olisi se mahdollista. Nuoret kertoivat esimerkiksi voivansa toivoa tekemistä yhteisiin tapahtumiin ja aktiviteetteihin. Vaikutusmahdollisuudet koettiin hyväksi ja toiveiden esittäminen helpoksi. Yksi haastateltavista kertoi, ettei osannut päättää, tahtooko enemmän olla mukana kahvilan toiminnassa vai kiinteistöhuollon tehtävissä, joten nyt hän saa olla osana molemmissa. Monet haastateltavista nuorista kuitenkin kokivat, että hankkeen toiminta ja tapahtumat ovat olleet niin mukavia ja mieleisiä, etteivät he ole kokeneet tarpeelliseksi toivoa mitään erilaista tai lisää.

”Ihan varmasti jos vaan avaa suunsa ja ehdottaa, niin varmasti järjestyy.”

”Uskon että jos ideoita olisi niin saisin vaikuttaa siihen mitä itse pääsee tekemään.”

6.4 Palvelukeskus Telakan kehittäminen

Haastatelluista nuorista neljä kertoi, ettei Palvelukeskus Telakan toiminnassa ole heidän mielestään kehitettävää. He kokivat toiminnan olevan juuri hyvä nykyisenlaisena. Kaksi nuorista mainitsi, että erilaisia ”pakkoja”, eli toiminta- ja vertaisryhmiä, sekä aktiviteetteja voisi olla enemmän. Erityisesti taidepainotteinen toiminta mainittiin. He kertoivat haastattelussa, että erilaisia toimintaryhmiä voisi olla useammin, jopa päivittäin, ja sisältö voisi olla monipuolisempaa, jotta jokaiselle löytyisi jotain mieleistä ohjattua tekemistä säännöllisesti. Yksi nuorista kertoi joutuneensa Palvelukeskus Telakalla käydessään totuttelemaan hieman siihen, ettei aina ole tekemistä, vaikka tahtois.

”Ei mitään muutettava, hyvä tällaisena.”

”Pakkoja voisi olla ehkä enemmän.”

Haastattelussa yksi nuorista kertoi, että tahtois Palvelukeskus Telakan olevan auki myös muina aikoina, kuten esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin. Nuori kertoi, että näin hän pystyisi käymään useammin, ja saisi lisää tekemistä päiviin virka-ajan ulkopuolellakin. Muutama muu haastateltu nuori mainitsi myös haastatteluissaan, etteivät aina pääse käymään muiden menojensa vuoksi Palvelukeskus Telakalla, vaikka tahtoisivat.

”Haluaisin, että Telakka olisi auki viikonloppuisin.”

Kaikki haastatellut nuoret kertoivat, että suosittelisivat tai ovat suositelleet Palvelukeskus Telakan toimintaa muille nuorille. He kuvailivat, että Palvelukeskus Telakalta saa apua esimerkiksi koulunkäyntiin tai tulevaisuuden hahmotteluun, työkokemusta sekä tekemistä ja sisältöä päiviin. Nuoret kertoivat viihtyvänsä Palvelukeskus Telakalla ja saavansa sieltä tekemistä päiviinsä.

”Voisin hyvin sanoa, että tule tänne katsomaan.”

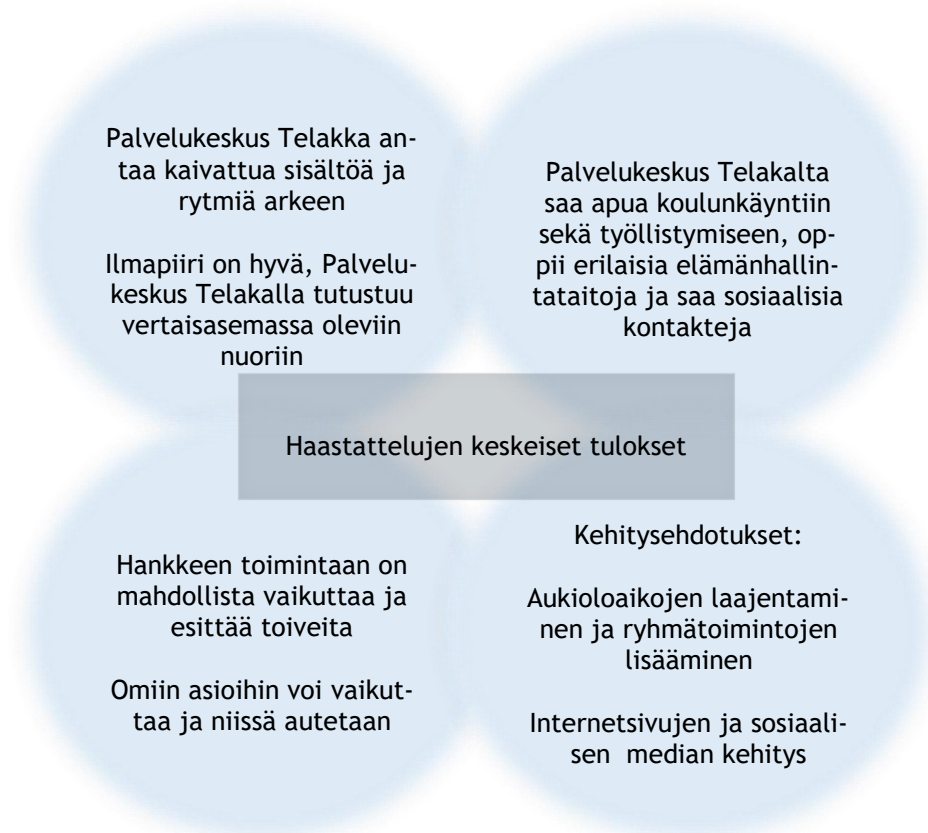
”Suosittelisin heille, joilla ei ole päivisin tekemistä ja ovat ”pysähtyneet” elämässään.”

”Suosittelen tosi paljon, ja olenkin suositellut.”

6.5 Haastattelun tulosten yhteenveto

Opinnäytetyöni tutkimustulosten yhteenvetona voidaan todeta, että Palvelukeskus Telakalla käyvät nuoret ovat olleet hyvin tyytyväisiä hankkeen toimintaan. Merkittävimpänä syynä Palvelukeskus Telakalla käyntiin nousi päivätoiminnan puute, ja tähän hanke on vastannut luomalla sisältöä ja rutiinia nuorten elämään. Nuoret ovat kokeneet saavansa tarvitsemaansa apua ja tukea erilaisissa koulunkäyntiin, työelämään sekä elämönhallintataitoihin liittyvissä asioissa. Haastatellut nuoret pitivät myös arvokkaana hankkeen tiloissa saamiaan sosiaalisia kontakteja, joiden he puolestaan kokivat lisäävän sosiaalisia taitoja sekä varmuutta.

Erityistä kiitosta haastatellut nuoret antoivat Palvelukeskus Telakan hyvästä ilmapiiristä. Tunnelma on yhteisöllinen ja lämmin, mikä osaltaan lisää nuorten innostusta ja halua jatkaa Palvelukeskus Telakalla käymistä. Hyvään ja luontevaan ilmapiiriin osittain liittyen nuoret kertoivat voivansa vapaasti esittää toiveita ja ehdotuksia niin omiin asioihin kuin hankkeen toimintaan liittyen. Vaikutusmahdollisuudet koettiin hyviksi, sillä kaikki haastateltavat uskoivat, että jos jotain toiveita nousisi esiin, pyrittäisi ne ottamaan huomioon ja toteuttamaan. Kehitysehdotuksina haastatellut nuoret mainitsivat aukioloaikojen laajentamisen sekä erilaisten ryhmätoimintojen määrän lisäämisen.

Kuvio 2: Haastattelujen keskeiset tulokset

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyössäni tutkin teemahaastattelun avulla kuuden lastensuojelutaustaisen nuoren kokemuksiä Palvelukeskus Telakan toiminnasta. Tulokset jaottelin neljän teeman mukaisesti kuvaamaan Palvelukeskus Telakalla käymistä, hankkeen vaikutuksia nuoriin, nuorten

mahdollisuuksia vaikuttaa sekä heidän ajatuksiaan Palvelukeskus Telakan kehittämisestä. Tutkimustulokset mukailivat kerättyä teoretietoa, eivätkä olleet ristiriidassa keskenään.

Haastateltavien teemahaastatteluissa antamat vastaukset antavat Palvelukeskus Telakan toiminnasta selkeän kuvan. Erityisesti ilmapiirin ja tunnelman kuvattiin olevan todella mukava ja avoin, mikä tekee Palvelukeskus Telakalla käymisestä miellyttävää. Lastensuojelutaustaisten nuorten kouluttautumista ja työelämäntaitoja on tärkeää tukea syrjäytymisen ehkäisemiseksi (THL 2021). Haastatellut kertoivat saavansa Palvelukeskus Telakalta apua erilaisiin elämäntilanteisiin, koulunkäyntiin sekä työelämäntaitoihin. Tämä vastaa Palvelukeskus Telakan toiminnan tavoitteeseen tarjota yksilöllistä tukea osallisuuden vahvistamiseksi (Hankesuunnitelma 2020). Erityisen tärkeänä pidettiin päivätoiminnan sekä arkirytmien saaminen Palvelukeskus Telakan toimintaan osallistumisen myötä. Mielekäs tekeminen, säännöllinen arkirytmitys ja sosiaaliset suhteet tukevat nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia (Mielenterveystalo 2021a).

Nuoret eivät osanneet kovinkaan yksityiskohtaisesti kertoa hankkeen toiminnan eri ulottuvuuksista, vaan keskittyivät haastatteluissa lähinnä heitä itseään koskeviin asioihin ja suurempiin kokonaisuuksiin. Kaikki haastatellut nuoret kertoivat päätyneensä Palvelukeskus Telakalle jonkin sosiaalialan toimijan suosituksesta tai hankkeen oman esittäytymisen kautta. Kukaan nuorista ei siis kertonut tietäneensä hankkeen toiminnasta mitään ennen sinne hakeutumista, ja koska muutama haastateltavista oli vasta aloittanut Palvelukeskus Telakalla käynnit, ei kaikenkattavaa vastausta voinut odottaakaan. Moni nuorista kertoi käyvän Palvelukeskus Telakalla vaihtelevasti omien voimavarojensa mukaisesti. Hankkeen toimintaan tahdottaisiin osallistua enemmän ja useammin, mutta aina siihen ei löydy aikaa tai jaksamista. Käymisen mielekkyyteen vaikuttaa varmasti muun muassa se, että hankkeen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä nuoria painosteta tulemaan paikalle, vaikka käynti olisikin ennalta sovittu (Hankesuunnitelma 2020).

Haastateltujen nuorten kokemukset Palvelukeskus Telakan vaikutuksista heidän elämäänsä olivat ainoastaan positiivisia. Haastatellut kertoivat saaneensa apua ja ratkaisuja erilaisiin elämäntilanteisiin päästen vaikuttamaan itseä koskeviin asioihin, ja vaikuttaa siltä, että Palvelukeskus Telakan toiminta on vahvistanut nuorten osallisuuden kokemuksia. Kuten THL:n julkaisussa todetaan, yhteisöön kuulumisen ja sen asioihin vaikuttaminen on merkittävä tekijä osallisuuden tunteen ja kokemuksen vahvistamisessa (THL 2021). Palvelukeskus Telakan toiminta tukee nuorten osallisuutta ja antaa heille osallisuuden kokemuksia päivittäin, sillä kaikki toiminta on lähtöisin nuorten omista tarpeista (Hankesuunnitelma 2020).

Valtaosa nuorista kertoi saaneensa edistettyä koulunkäyntiään Palvelukeskus Telakalla käynnin ansioista sekä saaneensa työkokemusta hankkeen toiminnan kautta. Nuorilla heikko koulutustaso johtaa usein pitkittyneisiin työttömyysjaksoihin ja vaikeuteen kiinnittyä työelämään

(Winqvist 2011, 75-78). Palvelukeskus Telakan toiminta tarjoaa siis merkittävää tukea lastensuojelutaustaisille nuorille kouluttautumiseen sekä työelämään siirtymiseen.

Elämähallintataitoja nuoret kertoivat kartuttaneensa erityisesti ruoanlaiton parissa. Lastensuojelutaustaisten nuorten elämähallintataitoja on tärkeää tukea muun muassa itsenäistymisen helpottamiseksi, oikeanlaisten ja oikea-aikaisten palveluiden pariin löytämiseksi ja sitä myötä erilaisten ylisukupolvistumisen ehkäisemiseksi (Honkinen 2016).

Sosiaalisten kontaktien ja kokemusten saamista pidettiin haastateltujen keskuudessa hankkeen tuomana positiivisena vaikutuksena. Vertaistuen tarjoaminen onkin yksi hankkeen keskeisistä toimintatavoista (Hankesuunnitelma 2020). Muista nuorista saatu vertaistuki, kokemusasiatuntijuus ja keskusteleavuus ohjaajien tai työvalmentajien kanssa vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja sekä osaltaan myös minäkuvaa ja itseluottamusta poistaen ahdistusta ja pelkoa (Mielenterveystalo 2021b).

Muutama nuori kertoi haastattelussa sosiaalisten tilanteiden helpottuneen Palvelukeskus Telakalta saatujen hyvien kokemusten myötä. Muutama nuorista myös kertoi käyvänsä hankkeen tiloissa päästäkseen juttelemaan muiden ihmisten kanssa ja pois kotoaan. Palvelukeskus Telakka on osaltaan mahdollistamassa nuorten hyvää sosiaalista kohtaamista ja sitä kautta ehkäisemässä syrjäytymistä. Syrjäytymistä ehkäistään Palvelukeskus Telakalla myös tarjoamalla vahvaa, yksilöllistä ja nuorilähtöistä tukea koulunkäyntiin ja työllistymiseen. (Hankesuunnitelma 2020.)

Vaikuttamismahdollisuudet Palvelukeskus Telakan toimintaan olivat haastateltavien mielestä hyvät, sillä kaikki kokivat, että voivat tai ovat jo voineet vaikuttaa hankkeen toimintaan. Vaikuttamismahdollisuudet niin omiin kuin hankkeenkin asioihin tukevat nuorten osallisuuden kokemuksia sekä tekevät heidän olostaan merkityksellisemmän (ks. THL 2021). Merkityksellisyys on osa osallisuutta, ja koostuu tärkeiksi koetuista ihmisistä ja asioista (Terveyskylä 2021). Haastattelujen perusteella Palvelukeskus Telakalla pyritään hyvin ottamaan huomioon nuorten erilaiset toiveet sekä toteuttamaan ne mahdollisuuksien mukaan. Tämä välittyi haastateltavien vastauksista ja kokemuksista hyvin, sillä he uskoivat ehdottomasti pääsevänsä halutesaan vaikuttamaan, vaikkei kaikki heistä kokeneetkaan, että hankkeen toiminnassa olisi mitään parannettavaa tai lisättävää.

Palvelukeskus Telakan toiminnassa vain muutama nuori koki haastattelujen perusteella olevan jotain kehitettävää. He olivat todella tyytyväisiä kokemuksiinsa, ja ainoat kehitysehdotukset liittyivät palveluiden laajuuteen ja saatavuuteen. Palvelukeskus Telakalle toivottiin lisää vaihtoehtoja erilaisiin ryhmätoimintoihin sekä niiden määrän lisäämistä. Tämän voi ajatella kertovan siitä, että hankkeen palvelukokonaisuus vastaa hyvin kohderyhmänsä tarpeisiin, ja toimintamoduulien sisältöjen toteutus on onnistunutta. Nuoret, jotka osallistuvat Palvelukeskus Telakan toimintaan, ovat lastensuojelun sijais- tai jälkihuollon asiakkaita (Hankesuunnitelma

2020), ja tottuneet ympärivuorokautiseen tukeen. Tämä voi mahdollisesti vaikuttaa heidän ajatukseensa siitä, että myös Palvelukeskus Telakan tarjoamat palvelut voisivat olla tarjolla esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin. On kuitenkin totta, että hankkeen virka-aikainen toiminta voi hankaloittaa toimintaan osallistumista, jos samalle päivälle osuu muutakin tekemistä.

Haastateltujen nuorten vastauksista nousi esiin joitain kehitysehdotuksia hankkeen toiminnalle. Ajattelen erilaisten ryhmätoimintamahdollisuuksien mahdollisesti lisäävän nuorten aktiivisuutta ja halukkuutta osallistua säännöllisesti toimintaan. Esimerkiksi taidepainotteiselle ryhmätoiminnalle on kysyntää. Kun erilaisia, teemoitettuja, aktiviteetteja on säännöllisesti, saattaa se kannustaa nuoria myös sitoutumaan niihin paremmin samalla antaen mieleistä tekemistä ja rytmiä arkeen. Mahdollisuuksien mukaan myös erilaisia aukioloaikoja voisi pohtia. Jokin ryhmätoiminta voisi olla esimerkiksi myöhemmin iltapäivällä tai lauantaina. Koska hankkeesta löytyy todella vähän tietoa internetistä tai sosiaalisesta mediasta, jäävät sen tapahtumat ja toiminnat hieman epäselviksi. Ajattelen, että jos Palvelukeskus Telakan toimintaa avattaisiin enemmän mahdolliselle kohderyhmälle sekä muille asiasta kiinnostuneille tahoille, kuten kunnille ja yhteistyökumppaneille, toisi se lisää asiakkaita sekä mahdollistaisi vastaavanlaisen palvelukokonaisuuden luomisen myös muualla. Hankkeen menestymisen kannalta on tärkeää, että sen toimintaa ja tuloksia tuodaan myös julkisuuteen.

Opinnäytetyössäni nostetaan esiin lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksia Palvelukeskus Telakan toiminnasta, ja tulokset ovat hyödynnettävissä hankkeen parissa työskentelevien tahojen ja yhteistyökumppanien lisäksi myös muille sosiaalialan ammattilaisille. Työelämäkumppanin kanssa tehty tiivis yhteistyö ja hankkeen parissa vietetty aika auttoivat saamaan toiminnasta selkeän kokonaiskuvan, mikä edesauttoi kattavan teoriatiedon keräämisessä sekä aiheen rajaamisessa. Koska hankkeen toiminnasta ei löytynyt sen uutuuden vuoksi aiempaa teoria- tai tutkimustietoa, oli kokonaisuuden hahmottaminen aluksi haastavaa. Siksi opinnäytetyöni on niin hankkeen toiminnasta kiinnostuneille kuin alan ammattilaisillekin oiva keino saada selkeä kokonaiskuva siitä, mitä Palvelukeskus Telakka toiminnallaan tavoittelee, ja millaisia kokemuksia nuorilla on siitä.

Alusta alkaen oli selvää, että suoritan aineistonkeruun teemahaastattelun keinoin, sillä siten pääsen suoraan vuorovaikutukseen haastateltavan nuoren kanssa ja saan mahdollisesti laajempia vastauksia kysymyksiini. Ennakoajatuksena oli, että Palvelukeskus Telakalla käyviä nuoria olisi haastavaa saada osallistumaan haastatteluun ja antamaan kattavia vastauksia täysin vieraille ihmiselle. Koen, että Palvelukeskus Telakalla aikaa noin kahdeksan viikon ajan vietettyäni tulisi siellä käyville nuorille hieman tutummaksi, ja näin ollen sain kuusi nuorta osallistumaan haastatteluun. Haastattelutilanteet onnistuivat toivotulla tavalla rauhallisessa ympäristössä Palvelukeskus Telakan toimitiloissa. Nuoret vaikuttivat osallistuvat

haastatteluihin mielellään, ja jakoivatkin omia kokemuksiaan haastattelun teemojen ulkopuolelta esimerkiksi lastensuojelukokemuksistaan sekä nykyisestä elämäntilanteestaan.

Kuusi haastattelua vastasi hyvin asetettuihin tavoitteisiin haastattelujen määrän suhteen, ja tutkimusta voi pitää luotettavana. Luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että vastauksissa ei ollut juurikaan hajontaa, vaan nuorten vastaukset olivat melko yhtenäisiä (ks. Kananen 2010, 69-71). Tämä hieman yllätti minut, sillä ajattelin haastateltujen nuorten kertovan enemmän esimerkiksi erilaisista kehityskohdista ja toiveista Palvelukeskus Telakan toimintaan liittyen. Oli kuitenkin hienoa huomata, että nuoret kokivat Palvelukeskus Telakan toiminnan niin arvokkaaksi ja merkitykselliseksi osaksi elämäänsä. Luotettavuuden lisäksi huolehdin koko opinäytetyöprosessin ajan tutkimukseni eettisyydestä. Koin tärkeäksi varmistaa esimerkiksi alakäiseen haastateltavaan liittyvät seikat työelämäkumppaniltani ja selvittää siihen liittyvät asiat tarkasti. Hyvää tutkimuseettistä käytäntöä noudattaen huolehdin myös tarkasti nuorten allekirjoittamien suostumuslomakkeiden sekä haastatteluaineistojen asianmukaisesta säilytyksestä sekä hävittämisestä (ks. Kuula 2011).

Opinnäytetyöprosessi avasi minulle erittäin hyvin lastensuojelutaustaisten nuorten tuen tarvetta, sekä vahvisti Palvelukeskus Telakan toiminnan tärkeyttä. Palvelukeskus Telakka tarjoaa nuorille osallisuuden kokemuksia, vahvistaa elämänhallintataitoja sekä antaa tukea opintoihin ja työelämään erityisesti lastensuojelun sijaishuollon ja jälkihuollon nivelvaiheessa, jolloin avun tarve voi olla erityisen suuri (ks. Hankesuunnitelma 2020). Opinnäytetyön toteutuksen myötä Palvelukeskus Telakan toiminnan lisäksi myös käsitykseni muista tuki- ja palvelumuodoista laajeni ja sain kattavan kuvan keinoista ehkäistä syrjäytymistä, vahvistaa osallisuutta sekä kannustaa koulunkäyntiin ja opiskeluun.

Opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää Palvelukeskus Telakan kehittämistyössä ja kartoittaessa hankkeen toiminnan tuloksia sekä nuorten kokemuksia. Opinnäytetyöni tuloksia voi esimerkiksi hyödyntää arvioitaessa nuorten osallisuuden kokemuksia sekä vaikuttamismahdollisuuksia, tai Palvelukeskus Telakan koettua ilmapiiriä. Palvelukeskus Telakan on myös mahdollista jakaa opinäytetyöhöni kerättyä tietoa ja tuloksia hankkeesta kiinnostuneille tahoille, ja sitä voi hyödyntää vastaavanlaisen toiminnan perustamisessa. Opinnäytetyössäni on laadittuna selkeä teoriaosuus, joka on helposti hyödynnettävissä esimerkiksi nuorten osallisuuden vahvistamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, koulunkäyntiin sekä työllistymiseen liittyvissä tutkimuksissa ja tehtävissä. Opinnäytetyötäni voidaan käyttää myös mahdollisesti lähtökohtana jollekin tulevaisuudessa tehtävälle opinäytetyölle. Opinnäytetyöni jatkotutkimus voisi mahdollisesti liittyä esimerkiksi Palvelukeskus Telakan erilaisten ryhmätoimintojen tarpeeseen ja sisältöön, sillä opinäytetyössäni ne ilmenivät yhtenä selkeimpänä hankkeen kehityskohtana.

Lähteet

Painetut

Ahonen-Walker, M. & Pietikäinen, R. 2014. Nuorisotakuu - kermankuorintaa ja tyhjiä lupauksia? Teoksessa Gretschel, A., Paakkunainen, K., Souto, A. & Suurpää, L. (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Unigrafia. 69-73.

Harkko, J., Lehikoinen, T., Lehto, S. & Ala-Kauhaluoma, M. 2016. Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? Nuorten syrjäytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä. Helsinki: Juvenes Print.

Huumonen, S. (toim.) 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajajhdistys.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Känkänen, P. 2009. Siirtymät sijaishuollossa - hetkiä ja ikuisuuksia. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimessä. 4. uud. painos. Tampere: Juvenes Print.

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö

Poikkeus, A., Rasku-Puttonen, H., Lerkkanen, M., Kuorelahti, M., Siekkinen, M., Kiuru, N. & Nurmi, J. 2013. Osallistava koulu syrjäytymisen ehkäisijänä. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus, 111-120.

Rauas, M. 2010. OLE HYVÄ! - nuorisotyön eettisyys kehittämishaasteena. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. (toim.) 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Hakapaino, 106-122.

Timonen-Kallio, E. 2010. Lapsen osallisuuden vahvistaminen lastensuojelutyön keskiössä. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Tampere: Juvenes Print.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Winqvist, L. 2011. Työ- ja elinkeinohallinto. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma. 74-86.

Sähköiset

Aluehallintovirasto 2021. Nuorten työpajatoiminta. Viitattu 25.11.2021. <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotoimi/nuorten-tyopajatoiminta>

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 7.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Honkinen, P. 2016. Lapsuusiän käytöshäiriöt ennustavat elämänhallinnan ongelmia nuoruudessa. Viitattu 4.12.2021. <https://www.duodecimlehti.fi/duo98510>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 7.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L12>

Lauste 2021. Palvelukeskus Telakka. Viitattu 31.8.2021. <https://lauste.fi/palvelumme/palvelukeskus-telakka/>

MLL 2019. MLL:n näkemykset nuorten syrjäytymisestä. Viitattu 25.11.2021. <https://www.mll.fi/kannanotot-ja-lausunnot/mln-nakemykset-nuorten-syrjaytymisesta/>

Mielenterveystalo 2021a. Arjen perusteet. Viitattu 4.12.2021. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/tyokaluja_itsehoito/Pages/arjenperusteet.aspx

Mielenterveystalo 2021b. Vertaistuki. Viitattu 21.11.2021. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/opaat/psykoosi/Pages/vertaistuki.aspx>

Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 7.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446147664>

Nuorisotyöstä Suomessa 2021. Toimintamuodot. Viitattu 15.12.2021. <https://nuorisotyosta.fi/toimintamuodot/>

Näpärä, L. 2017. Haastattelun lajityypit. Viitattu 15.12.2021. <https://spoken.fi/2180/>

Paananen, R., Surakka, A., Kainulainen, S., Ristikari T. & Gissler, M. 2019. Nuorten aikuisten syrjäytymiseen liittyvät tekijät ja sosiaali- ja terveyspalveluiden ajoittuminen. Viitattu 15.12.2021. <https://journal.fi/sla/article/view/73002/41002>

Paavonen, A. 2021. Kelan ammatillisen kuntoutuksen koulutuskokeilulla on useita hyötyjä. Viitattu 15.12.2021. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5943>

Perhehoitolaki 263/2015. Viitattu 7.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150263>

Socca 2021. Tulevaisuuden lastensuojelu-hanke. Viitattu. 24.9.2021. http://www.socca.fi/kehittaminen/lapset_ja_perheet/tulevaisuuden_lastensuojelu_-hanke/tietoa_hankkeesta

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 7.9.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P34>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Lastensuojelun jälkihuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti. Viitattu 7.9.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4084-0>

TE-palvelut 2021a. Nuorisotakuu. Viitattu 16.7.2021. <https://www.te-palvelut.fi/tyonhakilalle/nuoret/nuorisotakuu?inheritRedirect=true>

TE-palvelut 2021b. Työllisty palkkatuella. Viitattu 13.9.2021. <https://www.te-palvelut.fi/tyonhakilalle/tukea-tyollistymiseen/tyollisty-palkkatuella>

TE-palvelut 2021c. Työkokeilun käytännöt ja säännökset. Viitattu 16.7.2021. <https://www.te-palvelut.fi/erikoissivut/kaytannot-ja-saannokset>

Terveyskylä 2021. Elämän merkityksellisyys. Viitattu 21.11.2021. <https://www.terveyskyla.fi/palliatiivinentalo/tukea/el%C3%A4m%C3%A4n-merkityksellisyys>

THL 2021. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 17.9.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>

Tie työelämään 2021. Koulutuskokeilu. Viitattu 24.10.2021. https://tietyoelamaan.fi/keinot-tyokyvyn-tueksi/kohti-tyoelamaa/kuntoutus_koulutus_tyonhaku/koulutuskokeilu/

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje. Viitattu 13.10.2021. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakoarvioinnin-ohje>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 15.12.2021. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019. Tutkimus: Työkokeilu on tärkeä ja toimiva TE-palvelu. Viitattu 15.12.2021. <https://tem.fi/-/tutkimus-tyokokeilu-on-tarkea-ja-toimiva-te-palvelu>

Unicef 2021. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 3.11.2021. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Vamos Diakonissalaitois 2021. Vamos - Tukea ja toimintaa nuorille. Viitattu 16.12.2021. <https://www.hdl.fi/vamos/>

Julkaisemattomat

Hankesuunnitelma 2020. Palvelukeskus Telakka 3.6.2020. Perhekuntoutuskeskus Lauste ry. Turku.

Kuviot

Kuvio 1: Palvelukeskus Telakan toimintamoduulit	8
Kuvio 2: Haastattelujen keskeiset tulokset	26

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko	36
Liite 2: Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen	37
Liite 3: Saatekirje	38
Liite 4: Kirje alaikäisen nuoren huoltajille ja sosiaalityöntekijöille.....	39

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Palvelukeskus Telakalle hakeutuminen

- Miten hakeuduit/päädyit Telakalle?
- Miksi aloitit käymään Telakalla?
- Kauanko olet käynyt Telakalla?

Kokemuksia Palvelukeskus Telakasta

- Mitä olet tehnyt Telakalla? Millaiseen toimintaan osallistut?
- Millaista Telakalla on ollut? Oletko viihtynyt? Miksi olet viihtynyt tai miksi et, voitko kertoa syitä?
- Kuinka usein käyt Telakalla? Haluaisitko käydä Telakalla enemmän? Jos kyllä, niin miksi?
- Miten kuvailisit Telakan toimintaa omin sanoin?
- Mikä saa sinut tulemaan Telakalle?
- Miten koet hyötyväsi Telakan toiminnasta? (esimerkiksi koulu, työllistyminen, arkisten asioiden hoito)
- Oletko saanut Telakalta sellaisia tietoja ja taitoja, joista on hyötyä sinulle myöhemmin elämässä? Mitä?
- Onko joku asia muuttunut elämässäsi Telakalla käynnin ansiosta? Jos kyllä, niin mikä?
- Oletko voinut kertoa toiveistasi Telakalla? Minkälaisia asioita olet toivonut? Ovatko toiveesi toteutuneet?
- Koetko voivasi vaikuttaa Telakan toimintaan ja itseäsi koskeviin asioihin? Miten?

Palvelukeskus Telakan kehittäminen

- Mitä tahtoisit, että Telakalla tehtäisi enemmän tai toisin?
- Suositteletko Telakan toimintaa muille? Miksi?

Lopuksi

- Haluatko vielä kertoa jotakin muuta?
- Onko sinulla kysyttävää haastattelusta?

Liite 2: Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Sosiaalialan koulutusohjelma, Tikkurilan kampus

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISEEN

Opinnäytetyö toteutetaan noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemää hyvää tieteellistä käytäntöä (Hyvä tieteellinen käytäntö ... 2012). Olen saanut kirjallista tietoa opinnäytetyön sisällöistä, sen tavoitteista sekä nähnyt opinnäytetyöhön liittyvän haastattelurungon (ks. lopussa). Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan opinnäytetyön haastatteluun. Henkilötietoja ei kerätä, joten tutkimusrekisteriä ei synny. Antamiani vastauksia ei voi yhdistää minuun jälkikäteen opinnäytetyön kirjallisessa tuotoksessa. Kaikki vastaukset ovat luotamuksellisia. Minulle on selvitetty opinnäytetyön tarkoitus ja siinä käytettävät tiedonkeruun (kuten haastattelu/videointi/valokuvaaminen/ääninauhoitteet) ja tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia. Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamiani tietoja ja tiedonkeruussa saatua materiaalia (kuten videointi/valokuvaaminen/ääninauhoitteet) käytetään kyseisen opinnäytetyön tarpeisiin sekä sen loppuraportointiin/esittämiseen. Voin halutessani keskeyttää opinnäytetyöhön osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni.

Päiväys ja paikka _____

_____

Opinnäytetyöhön osallistuvan haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

_____

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden allekirjoitus ja nimenselvennys

(Vastaajien tiedot eivät tule näkyviin, suostumuslomakkeet kansioidaan ja säilytetään lukitussa tilassa)

LIITTEENÄ Tutkimushaastattelurunko

Liite 3: Saatekirje

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa Tikkurilassa sosionomiksi. Teen opinnäytetyönäni tutkimuksen lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksista Palvelukeskus Telakka-hankkeesta. Tutkimuksen avulla selvitetään nuorten kokemuksia hankkeen toiminnasta ja kartoitetaan mahdollisia kehittämiskohtia.

Opinnäytetyö toteutetaan teemahaastatteluna, johon kutsun sinut osallistumaan. Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottaman luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa, ja tutkimus julkaistaan internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin,

Suvi Seppälä

Liite 4: Kirje alaikäisen nuoren huoltajille ja sosiaalityöntekijöille

Hei!

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa Tikkurilassa sosionomiksi. Teen opinnäytetyönäni tutkimuksen lastensuojelutaustaisten nuorten kokemuksista Palvelukeskus Telakka-hankkeesta. Tutkimuksen avulla selvitetään nuorten kokemuksia hankkeen toiminnasta ja kartoitetaan mahdollisia kehittämiskohtia.

Opinnäytetyö toteutetaan noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemää hyvää tieteellistä käytäntöä (Hyvä tieteellinen käytäntö, 2012) teemahaastatteluna, johon kutsun nuoria osallistumaan. Osallistuminen haastatteluun on täysin vapaaehtoista ja annetut vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa, eikä niitä voi yhdistää vastaajaan jälkikäteen. Opinnäytetyösäni ei kerätä kenenkään henkilötietoja, joten tutkimusrekisteriä ei synny.

Opinnäytetyöni haastatteluun osallistuvalla nuorella kerrotaan ennen haastattelua opinnäytetyön tarkoitus, tutkimus- ja toteutusmenetelmät, ja pyydetään kirjallinen suostumus haastatteluun osallistumiseen. Kirjalliset suostumuslomakkeet säilytetään asianmukaisesti lukitussa kaapissa tutkimuksen ajan ja tuhoetaan sen jälkeen. Myös nauhoitetut haastattelut poistetaan huolellisesti tutkimuksen valmistuttua. Nuorella on oikeus keskeyttää opinnäytetyöhön osallistuminen milloin tahansa ilman, että hänen täytyy perustella keskeyttämistään.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa, ja tutkimus julkaistaan sen valmistuttua internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Mikäli sinulla heräsi kysymyksiä tai ajatuksia opinnäytetyöhöni liittyen, vastaan niihin mielelläni!

Sähköpostini on suvi.seppala@lauste.fi

Ystävällisin terveisin,

Suvi Seppälä